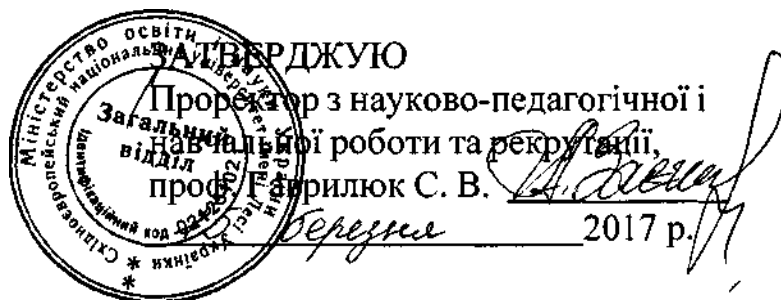

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі
Українки

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

підготовки ОС «Бакалавр»
 галузь знань 0301 Соціально-політичні науки
 напрям підготовки 6.030102 «Психологія»,
 6.030103 «Практична психологія»

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія управління» для студентів за напрямом підготовки 6.030102 «Психологія», 6.030103 «Практична психологія».

”24”січня 2017р.- 30 с.

Розробник: Л.Я. Малімон, кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної та соціальної психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Рецензенти:

Куренчук Л.С., кандидат психологічних наук, заступник директора Волинського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій

Власюк Д. П., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної та соціальної психології СНУ ім. Лесі Українки.

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри загальної та соціальної психології
протокол № 9 від 25 січня 2017 р.

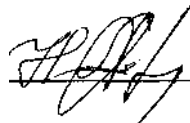
Завідувач
кафедри:

(Засєкіна Л.В.)

Робоча програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією факультету психології
протокол № 1 від 01 березня 2017 р.

Голова науково-методичної
комісії факультету (інституту)

(Іванашко О.Є.)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена
науково-методичною радою університету

протокол № 6 від 15.03. 2017 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна / заочна форми навчання / заочна форма навчання на базі ОКР «молодший спеціаліст»
Кількість кредитів 5	05 Соціальні і поведінкові науки	нормативна
	6.030102 6.030103	
Модулів 3	Психологія	Рік підготовки IV / V / III
Змістових модулів 2		Семестр VIII / IX / VI
ІНДЗ: є		Лекції 20 / 20 / 10 год.
Загальна кількість годин <u>150</u>		Практичні (семінари) 18 / 22 / 8 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання): аудиторних 4,5	Бакалавр	Лабораторні 16 / 18 / 6 год.
		Самостійна робота 88 / 72 / 108 год.
		Консультації 8 / 18 / 18 год.
		Форма контролю: <u>іспит</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія управління» є формування та розвиток у студентів сучасного системного психологічного мислення щодо змісту та особливостей психологічних аспектів управлінської діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологія управління» є:

- 1) сформувати у студентів чітку, струнку систему уявлень про психологічну сторону управлінської діяльності, сучасні психологічні теорії управління, про психологічну основу функціонування організацій;
- 2) забезпечити розуміння студентами принципових відмінностей між поняттями «управління», «менеджмент», «вплив», «лідерство», «керівництво»;
- 3) виробити у студентів вміння здійснювати психологічну діагностику соціально-психологічного клімату, стилів управлінської діяльності керівника, стану міжособистісних та ділових комунікацій в управлінських системах;
- 4) озброїти студентів вміннями та засобами активного позитивного психологічного впливу на різноманітні аспекти життєдіяльності різних систем управління;
- 5) навчити студентів застосовувати сучасні напрацювання у сфері конфліктології, психології мотивації, психології стресу; відповідні знання з психологічних основ групової взаємодії в управлінській діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- зміст та психологічні особливості управління і менеджменту;

- психологічні характеристики явищ влади, лідерства та керівництва;
- структуру та основні складові психологічної готовності керівника до управління;
- особливості різних стилів керівництва та їх ефективність;
- соціально-професійні ролі керівників та особливості їх професійної деформації;
- методи та способи здійснення управлінського впливу;
- етапи та умови ефективного прийняття керівниками управлінських рішень;
- особливості діяльності керівника в ситуаціях конфлікту, стресу; при впровадженні нововведень, веденні переговорів тощо;
- психологічні умови забезпечення позитивної мотивації керівника та працівників;
- шляхи формування сприятливого соціально-психологічного клімату організації;
- психологічні основи ефективної комунікативної взаємодії керівників та працівників організації.

вміти:

- використовувати психологічні підходи, теорії та закономірності управління для аналізу конкретних управлінських ситуацій;
- використовувати різні методи діагностичної, експертної, прогнозуючої роботи для вивчення та аналізу психологічних проблем управління;
- здійснювати тренінгову, психокорекційну та консультативну роботу у процесі надання психологічної допомоги керівникам та персоналу організацій.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні засади та історія розвитку психології управління. Особистість у психології управління

Тема 1. Предмет і методологічні основи психології управління

1. Предмет і завдання психології управління.

Управління як психологічний феномен. Формування основ психології управління під впливом економіки, кібернетики, соціології, психології праці, соціальної психології. Об'єкт психології управління. Інженерно-психологічний та соціально-психологічний підходи у розумінні предмета психології управління. Мета та основні завдання сучасної психології управління. Проблематика психології управління.

2. Зв'язок психології управління з іншими галузями психології.

Психологія управління як наука, що зародилася на межі психологічних дисциплін і розвивається у нерозривному зв'язку з іншими галузями психології. Зв'язок психології управління з психологією праці, соціальною психологією, акмеологією, психологією кар'єри, інженерною психологією, загальною психологією, віковою та педагогічною психологією, етнопсихологією. Специфічні особливості кожної галузі психологічної науки. Можливості психологічного вивчення та дослідження управління як виду діяльності. Психологія управління як перспективна підгалузь сучасної психологічної науки.

3. Структура, функції та основні категорії психології управління.

Структура психології управління. Функції психології управління: теоретико-пізнавальна, інформаційна, соціокультурна та етнопсихологічна, гуманістична, прогностична, прикладна. Функції управління, які стосуються і психології управління: економічна, соціальна, міжнародна.

Категорії психології управління: управління, менеджмент, керівництво, організація, лідерство (базові поняття). Управлінські стосунки. Менеджмент як одна з основних модифікацій управлінської діяльності. Менеджер як втілення певних ключових якостей управлінця-професіонала.

2. Методи сучасної психології управління

Принципи та етапи проведення досліджень у психології управління. Особливості використання діагностичних методів у психології управління.

Методи вивчення особистості в системі управління: спостереження, аналіз документів, опитування (анкетування, інтерв'ювання, соціометричне опитування), експеримент (природний, лабораторний; констатуючий, формуючий).

Роль методів активного соціально-психологічного навчання в психології управління. Методи впливу на особистість: переконання, навіювання, наслідування; їх відмінності.

Методи, спрямовані на розв'язання управлінських завдань та прийняття управлінських рішень: метод «гарної ідеї», метод брейнстормінгу (“мозкового штурму”), метод синектики, метод «635», метод голосування «за – проти», метод утопічних ігор, метод Дельбека.

Тема 2. Історія та сучасний стан розвитку психології управління

1. Зародження ідей психології управління в надрах філософії та соціології.

Ідеї психології управління в працях древніх філософів Конфуція, Мен-Цзи, Платона, Арістотеля. Погляди Н.Макіавеллі на взаємовідносини держави і людини, феномен «макіавеллізму». Значення праць Ф.Бекона, Т.Гоббса, Б.Спінози, Дж.Локка в розвитку теорії управління. Думки французьких просвітників Ш.-Л.Монтеск'є, Вольтера, Ж.-Ж. Руссо. Проблеми державотворення в працях українських мислителів Володимира Мономаха, Данила Галицького, Феофана Прокоповича, Григорія Сковороди, М.Костомарова, Т.Шевченка, М.Драгоманова, М.Грушевського, В.Липинського.

Розробка проблем психології управління в межах соціології. «Психологія натопу» Гюстава Лебона. «Закони наслідування» Габрієля Тарда. Поняття «первинної групи» та «комунікації» Чарльза-Хортена Кулі.

1. Психологічний аналіз європейської школи менеджменту

Теорія бюрократизації виробництва німецького соціолога М. Вебера. Характерні риси бюрократичних підприємств. Переваги та недоліки бюрократичного підходу з точки зору психології.

Школа адміністративного управління французького підприємця А.Файоля. Поняття “діапазону контролю” керівника. Принцип “делегування повноважень”. Психологічна характеристика “універсальних” засад управління А.Файоля.

2. Психологічний аналіз американської школи менеджменту.

Школа “наукового управління”. Принципи наукової організації праці Ф.Тейлора. Концепція “економічної людини” та поняття “людського фактора”. Роль матеріальних стимулів та “прогресивної” системи оплати. Продовження ідей Ф.Тейлора в працях Ф.і Л.Джилбрет. Концепція “правильного” вибору професії. Психологічні аспекти в науковій організації праці Л.Джилбрет, її перша в історії робота “Психологія управління підприємством”. Підхід до наукового управління Г.Емерсона. Система доцільності та принципи продуктивності праці. Створення ідеологічної концепції “революція менеджерів”.

Школа “людських відносин”. Концепція професійної придатності та професійного відбору Г.Мюнстерберга. Роль М.Фоллет у зверненні до питань психології менеджменту. Доктрина людських відносин Е.Мейо. Поява понять “неформальна група”, “згуртованість групи”, “задоволеність працею” тощо. Розвиток принципів школи людських відносин в дослідженнях У.Діксона, Р.Лайкерта, Д.Мак-Грегора, У.Мура, Ф.Херцберга.

3. Психологічний аналіз теорії та практики японського менеджменту

Вплив соціальних цінностей та культурних традицій Японії на розвиток системи управління. Основні принципи та адміністративні методи японського менеджменту. “Туртки якості”. Практика різнобічного стимулювання працівника. Система позитивного найму. Ідея “сім’ї” та обов’язку. Домінування групи над окремою особистістю. Роль партнерства,

співробітництва і колективізму у виробничих стосунках. Система навчання та підвищення кваліфікації працівника.

4. Зміст та структура сучасної системи управління.

Поняття про управління та основні підходи до визначення його змісту у сучасній зарубіжній та вітчизняній літературі. Специфіка управління як виду діяльності. Основні компоненти структури управління: суб'єкт управління, об'єкт управління, мета та задачі управління. Принципи та механізми управління. Функції управління. Творчий аспект управлінської діяльності.

“Внутрішня” (організаційно-технологічна) структура управління. Первинний (управлінський, базовий) рівень аналізу управління: планування, організація та контроль. Вторинний (власне психологічний) рівень аналізу внутрішньої структури управління: прийняття управлінських рішень, спілкування, керівництво та мотивація. “Зовнішня” структура управління: рівень управління і конкретний напрям управлінської діяльності.

Тема 3. Проблема організаційної влади у психології

1. Феномен влади у психології

Зміст та розуміння влади у філософії, політології, правознавстві, соціології. Феномен влади з психологічної точки зору. Влада як міжособистісна взаємодія. “Поведінковий контур” влади. Потреба у владі. Особистісні риси: авторитаризм, макіавеллізм. “Експансивний синдром розпущеності” Л.Вінтера. Роль задоволення актуальних потреб у мотивації влади. Суб'єкт влади. Об'єкт влади. Моделі влади з позицій суб'єкта та об'єкта влади Б.Равена. Влада як потенціал управлінського впливу.

2. Загальна класифікація джерел влади

Джерела (ресурси, засоби, основи) влади. Загальна класифікація джерел влади Дж.Френча і Б.Равена. Влада винагороди (стимулювання). Влада примусу (сили). Легітимна (посадова влада). Експертна влада (влада знань). Харизматична (референтна) влада. Інформаційна влада.

Диференційована класифікація засад влади. Влада примусу і влада винагороди: особистісна і безособистісна форми. Різновиди легітимної влади: формальна (посадова) легітимність, легітимна влада взаємності, легітимна влада справедливості, легітимна влада відповідальності і залежності. Експертна влада і референтна влада: позитивні і негативні форми. Інформаційна влада: прямі і опосередковані форми. Взаємозв'язок джерел влади.

Опосередковані методи впливу: ситуаційна маніпуляція, використання третьої сторони, модальність владного впливу, підготовка умов для використання влади.

3. Тактичні прийоми у використанні влади

Психологічні особливості тактичних прийомів використання влади: залякування, лестощі, підкреслення спільності, самореклама, підкреслення своїх посадових повноважень, завойовування прихильності з розрахунку на взаємність, породження почуття провини, демонстрація ефективного контролю.

4. Аналіз деструктивного підкорення в організаційно-психологічному контексті

Значення експериментів С.Мілграма для пояснення деструктивного підкорення. Соціалізація підкорення. Репертуар реакцій на соціальний вплив. Фактори, що впливають на деструктивне підкорення. Психологічний аналіз результатів С.Мілграма в організаційному контексті. Дослідження адміністративного підкорення (експерименти В.Мееуса і К.Рааймакерса).

ТЕМА 4. Проблема лідерства та керівництва у психології управління

1. Поняття лідерства та керівництва у психології

Психологічний зміст понять “лідерство” та “керівництво”. Спільні риси керівництва і лідерства (Р.Л.Кричевський). Відмінності у поняттях керівництва і лідерства (Б.Паригін). Традиції радянської та західної систем управління у трактуванні понять керівництво та лідерство. Лідерство як оптимальна форма організаційної влади (Д.МакГрегор). Основні підходи у вивченні лідерства: структурний, поведінковий та ситуативний.

2. Структурні теорії лідерства

Зміст та задачі структурного підходу. Історія пошуку оптимальної структури рис особистості успішного лідера. Думки про роль видатних людей у розвитку людства античних філософів (Платон, Арістотель, Плутарх, Тит Лівій та ін.). Пояснення феномену лідерства Ф.Гальтоном і Ф.Ніцше. Дослідження в американській соціальній психології 40-50-их років минулого століття (Р.Кеттел, С.Бірд, Р.Стогділл, С.Коссен, А.Лоутон і Е.Роуз): виділення оптимального набору лідерських якостей. Невирішені проблеми структурного підходу. Значення структурного підходу для практичного менеджменту.

3. Поведінковий підхід у дослідженнях лідерства

Зміст та задачі поведінкового підходу. Поняття “стилю керівництва”. Експерименти К.Левіна, виділення традиційних стилів лідерства (авторитарний (директивний), демократичний (колегіальний), попустительський (ліберальний)). Дослідження Американських дослідницьких центрів університету Огайо та Мічиганського університету. Два незалежні фактори лідерської поведінки: структуризація діяльності (орієнтація на виробництво) та увага до людей (орієнтація на працівників).

Управлінська решітка Р.Блейка та Дж.Моутона. Переваги та недоліки поведінкового підходу.

4. Ситуаційний підхід у дослідженнях лідерства

Роль ситуаційних перемінних у лідерстві. РМ-теорія лідерства Д.Місумі. Типологія поведінки лідера. Етапи використання РМ-метода.

Ситуаційна модель лідерства Ф.Фідлера. Стили лідерства та ключові ситуаційні перемінні: відносини лідер-підлегли, структурованість задачі, посадова влада. Рівень управлінського контролю. Шляхи підвищення ефективності лідера.

Ситуаційна теорія П.Херсі і К.Бланшара. Поняття “зрілості” групи. Стадії зрілості групи. Залежність ефективності стилю лідерства від стадії зрілості групи. Ситуації, в яких керівництво є лишнім.

5. Нормативна модель лідерства

Поняття партисипативного стилю керівництва. Типи прийняття управлінських рішень. Стили поведінки лідера в процесах прийняття рішень. Правила забезпечення якості рішень та їх схвалення. “Дерево” прийняття рішень і вибору відповідного стилю лідерства. Проблемні типи і допустима численність процедур прийняття рішень. Проблема правильної діагностики управлінської ситуації. Переваги та недоліки нормативної моделі лідерства.

ТЕМА 5. Особистість керівника у психології управління

1. Керівник як об’єкт психологічного дослідження.

Управлінські ролі керівника (за Г.Мінцбергом). Міжособистісні ролі. Інформаційні ролі. Ролі, пов’язані з прийняттям рішень. Керівник-лідер. Керівник-новатор. Керівник-вихователь.

Психологічні типи керівників. Фактори формування певного типу керівника. Типи особистості за способом сприймання інформації та процесом прийняття рішень (за теорією К.-Г.Юнга). Типи керівників у зарубіжній психології: «майстри», «борці з джунглями», «люди компанії», «гравці». «Опорні» та «ажурні» групи керівників (за Ю.Красовським). Стили стереотипизації в організаційній психології (за В.Казміренком).

Труднощі у роботі керівників та причини їх виникнення: обмануті очікування, некомпетентний перший шеф, соціально-психологічна глухота, пасивність, ігнорування реальних критеріїв очікування, конфлікт поколінь. Вимоги до роботи керівників. Суб'єктивні обмеження у роботі керівників (М.Вудкок і Д.Френсіс).

Детермінанти та механізми розвитку особистості керівника. Готовність до управлінської діяльності та її складові. Джерела управлінського розвитку. Ортобіоз особистості керівника.

2. Психологія впливу керівника на підлеглих як прояв його влади та авторитету в управлінні.

Влада та авторитет: психологічний зміст понять. Джерела влади керівника (Дж.Френч, Б.Равен). Характеристики авторитету: широта, глибина, стабільність. Складові авторитету керівника. Реальний авторитет. Формалізований авторитет. Влада авторитету як найдосконаліша форма правління.

Псевдоавторитети, їх види та причини виникнення: «авторитет» пригнічення, «авторитет» резонерства, «авторитет» педантизму, «авторитет» підкупу, «авторитет» відстані, «авторитет» доброти, «авторитет» чванства.

3. Регресивний розвиток керівника та причини неуспішного керівництва.

Фактори регресивного розвитку керівника. Посадове просування як самоціль (кар'єризм). Синдром всюдозволеності. Деформація мотиваційної сфери керівника, її ознаки. Деформація стилю управління. Психологічні чинники схильності керівника до професійної деформації. Роль захисних механізмів у регресивному розвитку особистості керівника. Типи особистісного регресу (О.Молл).

4. Гендерні особливості менеджменту

Проблема статі в управлінні. Гендерні дослідження лідерства (Т.В.Бендас). Гендерні особливості організаційної поведінки. Гендерні відмінності в менеджменті. Психологічні проблеми становлення жінки-керівника. Феномен “невидимої стелі”. Стратегії підтримки жінок у сфері менеджменту і програми професійної підготовки.

ТЕМА 6. Психологічні основи прийняття управлінських рішень

1. Природа, сутність та класифікація рішень у сфері управління

Зміст та структура управлінського рішення. Внутрішні та зовнішні обставини прийняття рішень.

Моделі прийняття управлінського рішення. Модель сміттевого контейнера. Раціонально-дедуктивна модель. Дискретно-інкрементальна модель. Редукціонізм. Науковий менеджмент: тейлоризм. Теорія хаосу. Теорія ігор Дж.Ноймана (“дилема в'язнів”, “рівновага Неша”, гра з нульовою сумою, перевтілення, взаємовигідні ситуації).

Класифікація управлінських рішень. Процес прийняття рішень. Етапи прийняття управлінського рішення. Інструментарій для прийняття рішень. Моделі та методи оптимізації рішень.

2. Фактори, які впливають на процес прийняття управлінських рішень

Об'єктивні (зовнішні фактори) прийняття управлінського рішення: соціально-політичний та економічний розвиток суспільства, специфіка функціонування галузі, управлінський статус керівника, тип організації, зміст проблеми та умови її розв'язання.

Суб'єктивні (внутрішні фактори) прийняття управлінського рішення: зміст управлінської діяльності керівника та особливості її виконання, індивідуально-психологічні якості керівника, особливості міжгрупової управлінської взаємодії, рівень саморегуляції керівника.

Взаємодія об'єктивних та суб'єктивних факторів у процесі прийняття управлінських рішень. Особистісний профіль прийняття керівником управлінських рішень. Критерії (оцінка) прийняття рішення.

3. Вимоги до прийняття управлінських рішень

Наукова обґрунтованість прийняття управлінських рішень. Своєчасність прийняття управлінських рішень. Чітке формулювання управлінських рішень. Реальність для виконання управлінських рішень. Механізм контролю виконання управлінських рішень.

Культура прийняття управлінських рішень. Внутрішня (організаційна) культура. Зовнішня (національна) культура. Конфлікти між культурами. Взаємодія культур у процесі прийняття рішень.

Ділова етика у процесі прийняття управлінських рішень. Спектр етичних рішень. Зони етичної невизначеності. Створення етичної основи для рішень. Контроль етичної ефективності прийняття управлінських рішень.

4. Колегіальний підхід до прийняття управлінських рішень

Рішення індивідуальні та колегіальні. Організаційні форми прийняття колегіальних рішень. Методи колегіального генерування ідей. Позитивні характеристики колегіальних форм прийняття управлінських рішень. Труднощі та недоліки, що виникають у процесі прийняття управлінських рішень.

Змістовий модуль II. Соціально-психологічні особливості управління

ТЕМА 7. Мотивація і стимулювання керівника та персоналу організації

1. Мотиви і потреби працівників організації

Поняття трудової мотивації та професійних мотивів. Інтереси, морально-політичні настановлення, ідеали, переконання, емоції та почуття як спонукання до діяльності. "Смислоутворюючі" мотиви. Потреби, які задовольняє організація: в безпеці, в афіліації, в повазі, в незалежності і самостійності, у владі. Мотивація досягнення. Взаємозв'язок між потребами та їх сумарний ефект.

2. Змістовні теорії трудової мотивації

Суть змістовних теорій. Ієрархічна піраміда потреб А.Маслоу. Поняття самоактуалізації. Принцип відносного пріоритету актуалізації потреб. Розвиток потреб в онтогенезі. Відмінності між вищими і нижчими потребами. Індивідуалізація способів задоволення потреб. Значення концепції А.Маслоу для практики менеджменту.

Теорія мотивації К.Альдерфера (ERG-теорія). Групи потреб: екзистенціальні, соціальні та потреби розвитку. Заперечення ієрархічної будови потреб. Фрустраційно-регресійне вимірювання. Врахування індивідуальних характеристик працівників.

Теорія Х-У Д. МакГрегора. Функція контролю у менеджменті. Принципово негативний погляд на природу людини – теорія Х. Принципово позитивний погляд на природу людини – теорія У. Критика теорії.

Двофакторна теорія мотивації Ф.Херцберга. Фактори задоволеності роботою (мотиватори). Фактори незадоволеності роботою (гігієнічні фактори, фактори контексту). Відмінність теорії Ф.Херцберга від традиційного погляду на оцінку задоволеності роботою.

3. Процесуальні теорії трудової мотивації

Теорія підкріплення мотиву. Дослідження Ф.Скіннера та його послідовників. Ефективність різних схем підкріплення. Дієвість позитивного та негативного підкріплення мотиву. Практичні рекомендації щодо використання теорії підкріплення мотиву в управлінні.

Теорія очікування. Ключові поняття: результат, валентність результату, очікування результату. Типи очікувань. Залежність очікувань від здібностей, складності задачі і

впевненості у власних силах. Інструментальність результату. Використання теорії очікування в розробці програм мотивування працівників.

Цільова теорія мотивації Е.Локе. Мотиваційний зміст цілей. Залежність між складністю цілі та мотивацією. Мотиваційне значення конкретних та загальних цілей. Практичні рекомендації використання теорії при розробці програм мотивування працівників.

4. Програми і методи стимулювання діяльності працівників

Форми нематеріального стимулювання діяльності працівників, їх значення та ефективність. Програми матеріального стимулювання: надбавки, індивідуальні бонуси, індивідуальна оплата праці, групові бонуси. Система Скенлона і Раккера. Процес управління за цілями. Перепроекування задач і функцій працівників: “розширення” праці, ротація кадрів, “збагачення” праці. Значення партисипативного менеджменту у розвитку позитивної мотивації персоналу організації.

ТЕМА 8. Проблема «професійного вигорання» менеджерів та персоналу організації

1. Психологічні особливості стресогенних факторів управлінської діяльності.

Фактор інформаційного навантаження. Фактор інформаційної невизначеності. Фактор відповідальності. Фактор дефіциту часу. Фактори міжособистісних конфліктів. Фактори внутрішньоособистісних (рольових) конфліктів. Фактор поліфокусованості управлінської діяльності. Фактор ненормованого робочого часу. Система факторів зовнішнього середовища.

2. Синдром «професійного вигорання» та його взаємозв'язок з професійним стресом.

Основні підходи до вивчення синдрому «професійного вигорання» у зарубіжній та вітчизняній психології. Введення терміну «професійне вигорання» американським психіатром Х.Дж.Фрейденбергером (1974р.). Основні підходи до вивчення синдрому «професійного вигорання». «Професійне вигорання» як стан фізичного, психічного та емоційного виснаження (синдром «хронічної втоми»).

Професійний стрес як комбінація стресора (стресофактора) і стресової реактивності. Модель професійного стресу: професійна ситуація, сприйняття професійної ситуації як стресової, емоційне збудження, фізіологічне збудження, наслідки. Стресовий процес за Г.Сельє: стадія тривоги, стадія резистентності, стадія виснаження. «Професійне вигорання» як наслідок некерованого стресу (третя стадія стресу за Г.Сельє).

3. Структура синдрому «професійного вигорання» та можливих його проявів у менеджерів та персоналу організації.

Двовимірна модель «професійного вигорання» (емоційне виснаження, деперсоналізація). Трьохкомпонентна модель «професійного вигорання» К.Маслача і С.Джексона (емоційне виснаження, деперсоналізація, редукція особистісних досягнень).

Симптоматика «професійного вигорання»: зміни у поведінці, зміни в мисленні, зміни у почуттях, зміни в здоров'ї (Г.Робертс). Рівні та стадії «професійного вигорання» (Д.Спаньол і Р.Кепьюто; К.Маслач). Компоненти «професійного вигорання» В.В.Бойка: напруження (переживання психотравмуючих обставин, незадоволеність собою, «загнаність у кут», тривога і депресія), резистенція (неадекватне емоційне реагування, емоційно-моральна дезорієнтація, розширення сфери економії емоцій, редукція професійних обов'язків), виснаження (емоційний дефіцит, емоційне відчуження, деперсоналізація, психосоматичні та психовегетативні порушення).

4. Профілактика і подолання синдрому «професійного вигорання» в організаціях.

Індивідуальні програми профілактики і подолання синдрому «професійного вигорання». Когнітивна оцінка ситуації: ідентифікація наявності/відсутності стану професійного стресу; з'ясування стрес-факторів, аналіз власної стресової реактивності;

визначення умов зниження впливу стрес-факторів. Розробка індивідуальної корекційно-розвивальної «Програми подолання стресу».

Групові програми профілактики і подолання синдрому «професійного вигорання». Роль психологічного тренінгу, вибір організаційних форм його проведення: міні-лекції, навчально-рольові ігри, групові дискусії, робота в малих групах, «мозковий штурм», метод незакінчених речень, аналітичний практикум тощо.

ТЕМА 9. Особливості спілкування (комунікації) в організації

1. Загальна характеристика спілкування в організації, його структура.

Поняття про ділове спілкування. Комунікативна функція спілкування у сфері управління: структура комунікативного акта, засоби управлінської комунікації. Перцептивна та регулятивна функції спілкування в управлінні організацією. Особливості міжособистісного сприйняття у процесі ділового спілкування.

Етапи комунікаційного процесу. Зародження ідеї (її формування або вибір). Перетворення ідеї в повідомлення (кодування повідомлення). Вибір каналу і способу передачі повідомлення. Сам процес передачі повідомлення (ідеї). Декодування ідеї (перехід символів відправника в думки отримувача). Оцінка і уточнення повідомлення отримувачем. Здійснення зворотнього зв'язку.

Інформація як матеріал комунікації та її види. Соціально-психологічні та когнітивно-текстуальні вимоги до передавання інформації у процесі безпосередньої комунікації.

1. Система організаційного спілкування.

Зовнішні комунікації, їх функції та види: вертикальні/горизонтальні, формальні/неформальні. Організаційні форми здійснення зовнішніх комунікацій.

Внутрішні комунікації, їх функції та види. Висхідні інформаційні потоки в організації. Нисхідні інформаційні потоки в організації. Горизонтальні інформаційні потоки в організації.

Типи комунікативних сіток в організації. Централізовані сітки спілкування, їх типи та ефективність. Децентралізовані сітки спілкування, їх типи та ефективність.

2. Профілактика та подолання комунікативних бар'єрів в організації.

Сутність комунікативних бар'єрів та їх ролі в організації. Комунікативний бар'єр як один із різновидів психологічного бар'єру. Основні види та причини комунікативних бар'єрів в організації. Комунікативні бар'єри, що виникають в управлінському спілкуванні. Класифікація чинників, що впливають на виникнення комунікативних бар'єрів в організаціях: об'єктивні (зовнішні) чинники та суб'єктивні (внутрішні) чинники. Комунікативні бар'єри, обумовлені індивідуально-психологічними, соціально-професійними та соціально-демографічними особливостями учасників комунікації. Відображення міри наявності комунікативних бар'єрів та уявлень членів організації про шляхи їх подолання.

3. Комунікативний потенціал особистості керівника.

Комунікативна природа управління та вимоги до комунікативних умінь керівника. Комунікативна структура особистості керівника (комунікативне ядро особистості керівника; комунікативні вміння, здібності, якості; індивідуальний комунікативний стиль управлінської взаємодії). Комунікативна компетентність керівника. Складові та характеристики комунікативного потенціалу керівника. Умови продуктивного переходу потенційних комунікативних умінь керівника в актуальні вміння та навички.

4. Етнокультурні та етнопсихологічні особливості ділового спілкування.

Невербальні компоненти спілкування. Роль первинного сприйняття партнерами по спілкуванню один одного. Інтерпретація реакцій партнера по спілкуванню. Мова жестів у діловому спілкуванні: жести-символи, жести-ілюстратори, жести-регулятори, жести-

адаптори. Роль відстані, посмішки, погляду у діловому спілкуванні. Відмінності у невербальній поведінці, пов'язані з культурними та національними традиціями. Культури з низьким (американська, німецька) та великим значенням контексту.

Традиції і звичаї ділового спілкування та ділової етики різних народів. Різні погляди на наявність національних особливостей: взаємопроникнення національних стилів спілкування («розмивання» національних меж); підсилення ролі національних відмінностей. Поняття національного стилю ділового спілкування.

ТЕМА 10. Конфлікти в управлінні організацією

1. Конфлікти в організації, їх типи та причини виникнення

Основні підходи у дослідженні організаційних конфліктів (Х.С.Гуцерієв, В.П.Сальников, Ю.А.Шарапов, Ю.П.Платонов, В.Зигерт, Л.Лат, В.Шутс та ін.). Природа конфлікту в організації. Типологія організаційних конфліктів. Внутрішньоособистісні конфлікти: конфлікт ролей, конфлікт бажань. Міжособистісні, внутрішньогрупові та міжгрупові конфлікти. Соціальний рівень (макрорівень) аналізу конфлікту. Управлінсько-виробничий рівень (мікрорівень) аналізу конфлікту. Складна ієрархічна структура джерел конфліктів. Причинні фактори конфліктів (У.Лінкольн): інформаційні, поведінкові, фактори ставлень, ціннісні фактори, структурні фактори. Функції конфліктів в організації.

2. Структура та динаміка конфліктів в організаціях

Структура конфлікту: сторони конфлікту, умови перебігу, образи конфліктної ситуації, способи поведінки в конфлікті. “Дерево конфлікту” як процесу. Основні стилі поведінки особи в конфліктній ситуації К.Томаса, Р.Кілмана: уникання, пристосування, конкуренція, компроміс, співробітництво. Типи співвідношень об'єктивної конфліктної ситуації та її образів за різних типів конфлікту.

Етапи розгортання конфліктної ситуації. Аналіз динаміки конфлікту.

3. Техніки і технології управління конфліктами

Техніки (тактики) управління конфліктом як окремі прийоми і методи роботи з різними структурними компонентами конфлікту. Технології (сукупність принципів) як об'єднання окремих технік у цілісну стратегію управління конфліктом.

Стратегія запобігання (профілактики) конфліктів. Роз'яснення задач і вимог до діяльності кожного співробітника. Використання координаційних та інтеграційних механізмів. Постановка комплексних цілей. Розробка адекватної системи стимулювання. Усунення реального предмета (джерела) конфлікту. Зміна керівника або стилю керівництва.

Стратегії подолання конфлікту. Усвідомлення прихованих конфліктів. Обхід відкритих (реальних) конфліктів. Фактичне розв'язання відкритих (реальних) конфліктів.

Розв'язання конфліктів на основі колаборативного підходу. Умови успішного регулювання конфлікту. Роль медіатора у вирішенні конфлікту. Стратегії і тактики переговорів при вирішенні конфлікту.

4. Особистісні та групові особливості перебігу організаційного конфлікту

Типологія стилів поведінки менеджера в управлінні конфліктами. Особливості використання менеджером стилів уникання, пристосування, конкуренції, компромісу, співробітництва; їх доцільність, переваги та недоліки.

Типологія стилів мислення (А.Харрісон, Р.Бремсон) та її використання в управлінні конфліктом. Роль особистісних факторів у виникненні та вирішенні конфліктів. Типологія конфліктних особистостей (Ф.М.Бородкін, Я.М.Коряк). Типи “важких” людей (Д.Скотт). Фактори конструктивного вирішення конфліктів з урахуванням особистісної поведінки у конфліктній ситуації (Л.Г.Почебут, В.А.Чикер).

ТЕМА 11. Управління інноваціями в організації

1. Психологічний зміст поняття “інноваційна діяльність”

Поняття інновація (нововведення) та інноваційна діяльність. Нововведення як процес і продукт діяльності. Джерела інноваційних можливостей. Інноваційний менеджмент та інноваційна стратегія організації. Зовнішні та внутрішні причини необхідності в організаційних нововведеннях.

Класифікації організаційних нововведень. Види та типи інновацій. Оцінка інноваційного клімату організації (Дж.Еквалл).

2. Соціально-психологічні фактори забезпечення успішного впровадження інновацій

Фактори успішного/неуспішного впровадження нововведень. Об'єктивні фактори середовища: масштаби нововведень, інноваційна політика підприємства, тип і характер виробництва, економічний стан підприємства, зміст трудової діяльності, професійно-кваліфікаційна структура колективу. Суб'єктивні фактори: стать і вік, особистісні якості, кваліфікація, стаж роботи і освіта.

Етапи (фази) здійснення нововведень в управлінській діяльності. Модель зміни поведінки людини в групі Курта Левіна. Процес ідентифікації та інтерналізації в організаційних нововведеннях. Правила здійснення організаційних нововведень.

3. Психологічні бар'єри при впровадженні нововведень та їх подолання.

Психологічне пояснення виникнення опору нововведенням в управлінській діяльності. Психологічні бар'єри при впровадженні іновацій. Бар'єр професійної некомпетентності. Бар'єр перестраховки (перестороги). Бар'єр звички (традиції). Бар'єр ідилії. Бар'єр інноватора.

Способи подолання опору нововведенням. Методи і засоби інноваційної діяльності. Розробка творчих рішень: брейнстормінг, метод синектики. Реінженіринг. Тренінг креативності.

ТЕМА 12. Імідж керівника та організації

1. Імідж керівника та його складові.

Семантичний зміст поняття «імідж». Структурні компоненти іміджу керівника: професіоналізм і компетентність; динамізм, швидка реакція на ситуацію, активність; моральна надійність; вміння впливати на людей; гуманітарна освіченість; психологічна культура.

2. Імідж організації та чинники його формування.

Складові іміджу організації. Психологічна основа негативного іміджу організації. Психологічна основа позитивного іміджу організації. Чинники формування позитивного іміджу організації: якість, фінансова спроможність, конкурентоспроможність товарів (послуг); ефективність управління; організаційна культура та екологічна безпека; ефективна реклама.

3. Принципи створення та етапи формування іміджу керівника та організації.

Технології створення іміджу керівника та організації. Принципи формування іміджу: принцип повторення; принцип безперервного посилення впливу; принцип «подвійного виклику». Формула впливу іміджу (AIDA): увага, інтерес, потреба, стимул. Роль іміджмейкерів у формуванні іміджу. Ефекти фасцинації та атракції у створенні іміджу. Спонсорство і меценатство як способи позитивного впливу на суспільну думку.

Ефективне управління іміджем. Паблік рілейшнз (PR) як засіб управління іміджем.

4. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2 (ДФН)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практичні	Лабораторні	Сам. роб.	Консультації
Змістовий модуль 1. Загальні засади та історія розвитку психології управління. Особистість у психології управління						
Тема 1. Предмет і методологічні основи психології управління	12	2		2	8	
Тема 2. Історія та сучасний стан розвитку психології управління	12	2	2		8	
Тема 3. Проблема організаційної влади у психології	11	2			8	1
Тема 4. Проблема лідерства та керівництва у психології управління	15	2	2	2	8	1
Тема 5. Особистість керівника у психології управління	13	2	2	2	6	1
Тема 6. Психологічні основи прийняття управлінських рішень	11		2	2	6	1
Разом за модулем 1	74	10	8	8	44	4
Змістовий модуль 2. Соціально-психологічні особливості управління						
Тема 7. Мотивація і стимулювання керівника та персоналу організації	11	2			8	1
Тема 8. Проблема «професійного вигорання» менеджерів та персоналу організації	15	2	2	2	8	1
Тема 9. Особливості спілкування (комунікації) в організації	15	2	2	2	8	1
Тема 10. Конфлікти в управлінні організацією	15	2	2	2	8	1
Тема 11. Управління інноваціями в організації	12	2	2	2	6	
Тема 12. Імідж керівника та організації	8		2		6	
Разом за модулем 2	76	10	10	8	44	4
Всього годин/ Балів	150	20	18	16	88	8

Таблиця 3 (ЗФН)

Назви змістових модулів і тем	Усьог о	Лек.	Прак тичні	Лабора торні	Сам. роб.	Консульта ції
Змістовий модуль 1.						
Загальні засади та історія розвитку психології управління. Особистість у психології управління						
Тема 1. Предмет і методологічні основи психології управління	12	2	2	2	6	
Тема 2. Історія та сучасний стан розвитку психології управління	10	2	2		6	
Тема 3. Проблема організаційної влади у психології	12	2		2	6	2
Тема 4. Проблема лідерства та керівництва у психології управління	12	2	2		6	2
Тема 5. Особистість керівника у психології управління	14	2	2	2	6	2
Тема 6. Психологічні основи прийняття управлінських рішень	12		2	2	6	2
Разом за модулем 1	72	10	10	8	36	8
Змістовий модуль 2.						
Соціально-психологічні особливості управління						
Тема 7. Мотивація і стимулювання керівника та персоналу організації	12	2	2		6	2
Тема 8. Проблема «професійного вигорання» менеджерів та персоналу організації	14	2	2	2	6	2
Тема 9. Особливості спілкування (комунікації) в організації	14	2	2	2	6	2
Тема 10. Конфлікти в управлінні організацією	14	2	2	2	6	2
Тема 11. Управління інноваціями в організації	14	2	2	2	6	2
Тема 12. Імідж керівника та організації	10		2	2	6	
Разом за модулем 2	78	10	12	10	36	10
Всього годин/ Балів	150	20	22	18	72	18

Таблиця 4 (ЗФН на базі ОКР «молодший спеціаліст»)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практичні	Лабораторні	Сам. роб.	Консультації
Змістовий модуль 1. Загальні засади та історія розвитку психології управління. Особистість у психології управління						
Тема 1. Предмет і методологічні основи психології управління	11	2			9	
Тема 2. Історія та сучасний стан розвитку психології управління	11	2			9	
Тема 3. Проблема організаційної влади у психології	13			2	9	2
Тема 4. Проблема лідерства та керівництва у психології управління	13		2		9	2
Тема 5. Особистість керівника у психології управління	13		2		9	2
Тема 6. Психологічні основи прийняття управлінських рішень	13			2	9	2
Разом за модулем 1	74	4	4	4	54	8
Змістовий модуль 2. Соціально-психологічні особливості управління						
Тема 7. Мотивація і стимулювання керівника та персоналу організації	13	2			9	2
Тема 8. Проблема «професійного вигорання» менеджерів та персоналу організації	15	2		2	9	2
Тема 9. Особливості спілкування (комунікації) в організації	13		2		9	2
Тема 10. Конфлікти в управлінні організацією	13	2			9	2
Тема 11. Управління інноваціями в організації	11				9	2
Тема 12. Імідж керівника та організації	11		2		9	
Разом за модулем 2	76	6	4	2	54	10
Всього годин/ Балів	150	10	8	6	108	18

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Тема	Кількість годин (ДФН / ЗФН / ЗФН м/с)
Змістовий модуль 1. Загальні засади та історія розвитку психології управління. Особистість у психології управління		
1.	Семінар 1. Предмет і методологічні основи психології	-/2/-

	<p>управління</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет, об'єкт і завдання психології управління. 2. Міждисциплінарні зв'язки психології управління. 3. Основні функції та категорії психології управління. 4. Методологічні основи психології управління 5. Характеристика методів психології управління: <ol style="list-style-type: none"> 1) методи вивчення особистості у системі управління; 2) методи впливу на особистість; 3) методи розв'язання управлінських завдань та прийняття управлінських рішень. 6. Сучасний стан та перспективи розвитку психології управління. 	
2	<p>Семінар 2. Історія та сучасний стан розвитку психології управління</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зародження ідей психології управління в надрах філософії та соціології. 2. Адміністративно-бюрократичний підхід в управлінні: теорія бюрократизації управління М.Вебера; школа адміністративного управління А.Файоля. 3. Школа "наукового управління" (Ф.Тейлор, Ф. і Л. Джилбрети, Г.Емерсон). 4. Школа "людських відносин" (Г.Мюнстерберг, Е.Мейо). 5. Теорія та практика американського менеджменту. 6. Теорія та практика японського менеджменту. 	2/2/-
3	<p>Семінар 3. Психологічний феномен керівництва / лідерства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття керівництва та лідерства. 2. Детермінанти та механізми розвитку особистості керівника. Ортобіоз особистості керівника. 3. Психологія впливу керівника на підлеглих як прояв його влади та авторитету в управлінні. Псевдоавторитети, їх види та причини виникнення. 4. Регресивний розвиток керівника та причини неуспішного керівництва 	2/2/2
4	<p>Семінар 4. Особистість керівника у системі управління. Гендерні особливості менеджменту</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Управлінські ролі керівника. 2. Психологічні типи керівників. 3. Проблема статі в управлінні. <ol style="list-style-type: none"> a. домінування гендерного фактору над лідерською позицією; b. домінування лідерської позиції над гендерним фактором; c. рівноцінність лідерської позиції та гендерного фактору. 1. Гендерні стереотипи та гендерні відносини у діловому світі (сегрегація, конвергенція). 2. Гендерні відмінності в менеджменті. Стилi управління. 3. Психологічні проблеми становлення жінки-керівника. Феномен "невидимої стелі". 4. Гендерні особливості кар'єрного зростання. 5. Стратегії поведінки жінок у сфері менеджменту і перспективи жіночого лідерства. 	2/2/2
5	<p>Семінар 5. Психологічні особливості прийняття управлінських</p>	2/2/-

	<p>рішень</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність управлінських рішень. 2. Класифікація управлінських рішень. 3. Зміст та основні етапи прийняття управлінських рішень 4. Фактори, які впливають на процес прийняття управлінських рішень 5. Вимоги до прийняття управлінських рішень 6. Процес прийняття управлінських рішень 7. Колегіальний підхід до прийняття управлінських рішень 	
Змістовий модуль II. Соціально-психологічні особливості управління		
6	<p>Семінар 6. Мотивація і стимулювання в організації</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Поняття трудової мотивації та професійних мотивів. Взаємозв'язок між потребами та їх сумарний ефект. 6. Концепція А.Маслоу та її значення для практики менеджменту. 7. Теорія мотивації К.Альдерфера (ERG-теорія). 8. Теорія Х-У Д. МакГрегора. 9. Двофакторна теорія мотивації Ф.Херцберга. 10. Теорія підкріплення мотиву (Ф.Скіннер). Дієвість позитивного та негативного підкріплення мотиву. 11. Теорія очікування. Використання теорії очікування в розробці програм мотивування працівників. 12. Цільова теорія мотивації Е.Локе. Практичні рекомендації використання теорії при розробці програм мотивування працівників. 	-/2/-
7	<p>Семінар 7. Синдром «професійного вигорання» у менеджерів та персоналу організації</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Стресогенні фактори управлінської діяльності. 2. Індивідуально-психологічні характеристики стресостійкості особистості 3. Синдром «професійного вигорання» та його взаємозв'язок з професійним стресом. 4. Структура синдрому «професійного вигорання» та можливих його проявів у менеджерів та персоналу організації. 5. Профілактика і подолання синдрому «професійного вигорання» в організаціях. 6. Перша допомога при гострому стресі. Рекомендації Г.Сельє щодо запобігання стресу. 	2/2/-
8	<p>Семінар 8. Конфлікти у структурах управління</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття конфлікту, складові конфлікту. 2. Сутність та види конфліктів в організаціях. 3. Причини (індивідуально-особистісні та організаційні) конфліктів в управлінні. 4. Етапи та динаміка конфліктів в організаціях. 5. «Дерево» конфлікту як процесу. 6. Картографія конфлікту. Методика аналізу карти конфлікту. 7. Наслідки конфліктних ситуацій. 8. Стратегії і типи конфліктної взаємодії. 9. Технології (способи, методи, техніки) подолання конфліктів 	2/2/-

	в організації.	
9	<p>Семінар 9. Особливості спілкування (комунікації) в організації</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про ділове спілкування. Комунікативна функція спілкування у сфері управління: структура комунікативного акта, засоби управлінської комунікації. Перцептивна та регулятивна функції спілкування в управлінні організацією. 3. Зовнішні комунікації, їх функції та види: вертикальні/горизонтальні, формальні/неформальні. Організаційні форми здійснення зовнішніх комунікацій. 4. Внутрішні комунікації, їх функції та види. Висхідні інформаційні потоки в організації. Нисхідні інформаційні потоки в організації. Горизонтальні інформаційні потоки в організації. 5. Типи комунікативних сіток в організації. Централізовані сітки спілкування, їх типи та ефективність. Децентралізовані сітки спілкування, їх типи та ефективність. 6. Основні види та причини комунікативних бар'єрів в організації. Класифікація чинників, що впливають на виникнення комунікативних бар'єрів в організаціях. 7. Комунікативна структура особистості керівника. Комунікативна компетентність керівника. 	2 /2/2
10	<p>Семінар 10. Управління організаційними нововведеннями</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття інновації та інноваційної діяльності. 2. Зовнішні та внутрішні причини необхідності впровадження інновацій. 3. Психологічна готовність працівника до інновацій. 4. Особливості психологічного супроводу інноваційної стратегії організації. 5. Психологічний аналіз етапів та фаз впровадження організаційних нововведень. Модель Курта Левіна. 6. Психологічні бар'єри при впровадженні інновацій. 7. Психологічні способи подолання опору працівників при впровадженні нововведень. 	2/2/-
11	<p>Семінар 11. Психологічний імідж керівника та організації</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Імідж керівника та його складові. 2. Імідж організації, структура іміджу. 3. Психологічні умови формування іміджу керівника. 4. Принципи створення та етапи формування іміджу керівника. 5. Принципи створення та етапи формування іміджу організації. 	2/2/2
Разом		18 / 22 / 8

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
Тема: ПРЕДМЕТ І МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ. МЕТОДИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ		
1	<p>Лабораторна робота 1. Використання методу «мозкової атаки» в роботі з керівниками та персоналом організації</p> <p>Тип заняття: Ділова гра «Мозкова атака» (Панфилова А.П. Игротехнический менеджмент. Интерактивные технологии для обучения и организационного развития персонала: Учебное пособие. — СПб.: ИВЭСЭП, «Знание», 2003. - С. 394-402.)</p>	2

Тема: ПРОБЛЕМА ЛІДЕРСТВА І КЕРІВНИЦТВА У ПСИХОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ		
2	<p>Лабораторна робота 2. Визначення оптимального набору особистісних якостей ефективного керівника методом експертного оцінювання.</p> <p>Тип заняття: Ділова гра «Підбір генерального директора фірми» (Гірняк О.М., Лазановський П.П. Менеджмент: теоретичні основи і практикум: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. – К.: «Магнолія плюс», Львів: «Новий світ – 2000», 2003. – 171-177с.)</p>	2
Тема. ОСОБИСТІСТЬ КЕРІВНИКА У ПСИХОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ		
3	<p>Лабораторна робота 3. Дослідження особистісних якостей та управлінських вмінь керівника методом експертного оцінювання</p> <p>Інструментарій: «Методика дослідження взаємостосунків адміністрації і колективу» (Карамушка Л.М. Психологія управління: Навч. посіб. — К.: Міленіум, 2003. — С. 221-229.)</p>	2
Тема. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ		
4	<p>Лабораторна робота 4. Розробка алгоритму розв'язання управлінських проблем у ході групової взаємодії</p> <p>Тип заняття: Ділова гра «Алгоритм розв'язання управлінських проблем» (Панфилова А.П. Игротехнический менеджмент. Интерактивные технологии для обучения и организационного развития персонала: Учебное пособие. — СПб.: ИВЭСЭП, «Знание», 2003. - С. 263-267).</p>	2
5	<p>Лабораторна робота 5. Оцінка індивідуальної та групової поведінки при прийнятті важливих рішень</p> <p>Тип заняття: Тест-гра «Заблукали на місяці» (Гірняк О.М., Лазановський П.П. Менеджмент: теоретичні основи і практикум: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. – К.: «Магнолія плюс», Львів: «Новий світ – 2000», 2003. – 282-293с.)</p>	2
Тема. ПРОБЛЕМА «ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ» МЕНЕДЖЕРІВ ТА ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ		
6	<p>Лабораторна робота 6. Вивчення синдрому «професійного вигорання» в організаціях</p> <p>Інструментарій: Методика діагностики рівня «емоційного вигорання» В.В. Бойка (Райгородский Д.Я. (редактор-составитель). Практическая психодиагностика. Методики и тесты. Учебное пособие. – Самара: Издательский Дом «БАХРАХ», 1998. - С. 161-169.)</p>	2
Тема. ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ (КОМУНІКАЦІЇ) В ОРГАНІЗАЦІЇ		
7	<p>Лабораторна робота 7. Дослідження комунікативних бар'єрів в організації методом анкетування</p> <p>Інструментарій: Анкета «Комунікативні бар'єри в організації» (Технології роботи організаційних психологів: Навч.</p>	2

	<i>посіб. для студентів вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів післядиплом. освіти / За наук. ред. Л.М.Карамушки. – К.: Фірма «ІНКОС», 2005. – С.192-203).</i>	
Тема. КОНФЛІКТИ В УПРАВЛІННІ ОРГАНІЗАЦІЮ		
8	<p>Лабораторна робота 8. Вивчення особливостей організаційних конфліктів за допомогою методики дослідження стилю поведінки в конфлікті К. Томаса</p> <p>Інструментарій: Методика дослідження стилю поведінки в конфлікті К.Томаса (адаптація Н.В. Гришиної). (Лучшие психологические тесты для профотбора и профориентации. Отв. редактор А.Ф.Кудряшов. Петрозаводск: Изд-во «Петроком», 1992. – С.172-176)</p>	2
Тема. УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ В ОРГАНІЗАЦІЇ		
9	<p>Лабораторна робота 9. Дослідження інноваційного клімату організації методом експертного оцінювання</p> <p>Інструментарій: Методика оцінки інноваційного клімату організації за показниками інноваційного клімату Дж.Еквалла (Почебут Л.Г., Чикер В.А. Организационная социальная психология: Учебное пособие. – СПб.: Изд-во «Речь», 2002. – 298с.).</p>	2
Разом		16/18/6

7. Самостійна робота

Змістовий модуль 1		
1	<p>Тема 1. Методи сучасної психології управління та особливості їх використання в управлінській практиці</p> <p>Методи психології управління, їх класифікація, зв'язок із закономірностями та принципами менеджменту. Дослідницькі методи в управлінні. Особливості використання діагностичних методів. Методи вивчення особистості керівника та працівника в системі управління. Методи активного соціально-психологічного навчання. Методи впливу на особистість. Методи, спрямовані на розв'язання управлінських завдань та прийняття управлінських рішень.</p>	8/6/9
2	<p>Тема 2. Історичні етапи розвитку менеджменту у світі та в Україні</p> <p>Домонополістичний етап (до 1900 р.). Етап «наукове управління підприємством» (з 1900 р. до 1930 р. у США). Етап «адміністративно-бюрократичний підхід» (з 1900 р. до 1930 р. в Англії, Франції, Німеччині). Етап «рух за гуманні стосунки» (1930-1950 рр. в США). Сучасний етап.</p>	8/6/9
3	<p>Тема 3. Проблема влади у психології</p> <p>Феномен влади у психології. Потреба у владі. Загальна класифікація джерел влади. Диференційована класифікація засад влади. Опосередковані методи впливу. Тактичні прийоми у використанні влади. Аналіз деструктивного підкорення в організаційно-психологічному контексті. Значення експериментів С.Мілграма.</p>	8/6/9
4	<p>Тема 4. Структурні теорії лідерства та їх використання у психології управління</p>	8/6/9

	<p>Етапи наукових досліджень в межах структурного підходу. Історія пошуку оптимальної структури рис особистості успішного лідера. Лідерство у працях Ф.Гальтона і Ф.Ніцше. Дослідження Р.Кеттела, С.Бірда, Р.Стогділла, С.Коссена та ін. Невирішені проблеми структурного підходу. Значення структурного підходу для практичного менеджменту.</p>	
5	<p>Тема 5. Дослідження лідерства у контексті лідерської поведінки</p> <p>Поняття “стилю керівництва” К.Левіна. Соціально-психологічні дослідження лідерської поведінки американських дослідницьких центрів (60-ті роки ХХ ст.). Незалежні фактори лідерської поведінки. Переваги та недоліки поведінкового підходу.</p> <p>Ситуаційний підхід у дослідженнях лідерства</p> <p>Значення ситуаційних перемінних у лідерстві. РМ-теорія лідерства Д.Місумі. Типологія поведінки лідера. Етапи використання РМ-метода.</p> <p>Ситуаційна модель лідерства Ф.Фідлера. Стили лідерства та ключові ситуаційні перемінні: відносини лідер-підлегли, структурованість задачі, посадова влада. Рівень управлінського контролю. Шляхи підвищення ефективності лідера.</p> <p>Ситуаційна теорія П.Херсі і К.Бланшара. Поняття “зрілості” групи. Стадії зрілості групи. Залежність ефективності стилю лідерства від стадії зрілості групи. Ситуації, в яких керівництво є лишнім.</p>	6/6/9
6	<p>Тема 6. Психологічні моделі прийняття управлінських рішень</p> <p>Зміст та структура управлінського рішення. Моделі прийняття управлінського рішення. Модель сміттевого контейнера. Раціонально-дедуктивна модель. Дискретно-інкрементальна модель. Редукціонізм. Науковий менеджмент: тейлоризм. Теорія хаосу. Теорія ігор Дж.Ноймана (“дилема в’язнів”, “рівновага Неша”, гра з нульовою сумою, перевтілення, взаємовигідні ситуації).</p>	8/6/9
Змістовий модуль II		
7	<p>Тема 7. Теорії мотивації та стимулювання праці у психології управління</p> <p>Потреби, які задовольняє організація. Змістовні теорії трудової мотивації. Теорія мотивації К.Альдерфера (ERG-теорія). Теорія Х-У Д. МакГрегора. Двофакторна теорія мотивації Ф.Херцберга. Процесуальні теорії трудової мотивації. Теорія підкріплення мотиву. Теорія очікування. Цільова теорія мотивації.</p>	8/6
8	<p>Тема 8. Проблема «професійного вигорання» менеджерів та персоналу організації</p> <p>Психологічні особливості стресогенних факторів управлінської діяльності. Синдром «професійного вигорання» та його взаємозв’язок з професійним стресом. Структура синдрому «професійного вигорання» та можливих його проявів у менеджерів та персоналу організації. Профілактика і подолання синдрому «професійного вигорання» в організаціях.</p>	8/6/9
9	<p>Тема 9. Особливості спілкування (комунікації) в організації</p> <p>Загальна характеристика спілкування в організації, його структура. Система організаційного спілкування. Профілактика та</p>	8/6/9

	подолання комунікативних бар'єрів в організації. Комунікативний потенціал особистості керівника. Етнокультурні та етнопсихологічні особливості ділового спілкування.	
10	Тема 10. Конфлікти в управлінні організацією Конфлікти в організації, їх типи та причини виникнення. Структура та динаміка конфліктів в організаціях. Техніки і технології управління конфліктами. Особистісні та групові особливості перебігу організаційного конфлікту.	8/6/9
11	Тема 11. Психологічне забезпечення успішного впровадження організаційних нововведень Інноваційний менеджмент та інноваційна стратегія організації. Інноваційний клімат організації. Об'єктивні та суб'єктивні фактори успішного впровадження нововведень. Модель зміни поведінки людини в групі Курта Левіна. Психологічні бар'єри при впровадженні нововведень та їх подолання.	6/6/9
12	Тема 12. Імідж керівника та організації Імідж керівника та його складові. Імідж організації та чинники його формування. Принципи створення та етапи формування іміджу керівника та організації.	6/6/9
Разом		88/72/108

8. Індивідуальні навчально-дослідницькі завдання

У межах навчального курсу студенту пропонується виконати **навчально-дослідницький проект**, який включає два завдання (ДФН - теоретичне (2 бали) і практично-творче (3 бали); ЗФН - теоретичне (2 бали)):

Теоретичне завдання: *опрацювати статтю (конспект і виступ):*

1. Позняк Д. Мак'явелістичний тип лідерства // Соціальна психологія.– 2003.– № 2.– С. 87–98.
2. Китов А. И. Современное состояние и перспективы психологии управления // Вопросы психологии.– 1977.– № 4.– 15–26.
3. Борисова О. та ін. Діагностика управлінських здібностей / О.Борисова, Г. Логінова, М. Мдивані // Психолог.– 2003.– № 45.– С. 4–8.
4. Панфилова А. Управлять репутацией – актуальная потребность менеджеров // Новые знания.– 2003.– № 1.– С. 38–41.
5. Цхвиравашвили Г. Завоевание авторитета руководителем // Office.– 2004.– № 3.– С. 28–31.
6. Богословская М. В. Взаимосвязь мотивации достижения и некоторых личностных характеристик у женщин, стремящихся к лидерству // Психологическая газета.– 2004.– № 2.– С. 32–34.
7. Линчевский Э. Э. Компетентность руководителя з позиций социальной психологии // Линчевский Э. Э. Контакты и конфликты: Общение в работе руководителя.– М., 2000.– Гл.1.– С. 10–71.
8. Хвостов А. А. Гендерные особенности организационного поведения // Вопросы психологии.– 2004.– № 3.– С. 29–36.
9. Михайлов Г. С. Психология принятия решений // Журнал прикладной психологии.– 2002.– № 1.– С. 2–11; 2001.– № 5.– С. 2–18.
10. Михайлов Г. С., Тарасенко С. В. Эффективные технологии принятия управленческих решений // Мир психологии.– 2004.– № 2.– 202–214.
11. Саймон Г. А. Рациональное принятие решений в деловых организациях // Психологический журнал.– 2001.– Т. 22.– № 6.– С. 25–34.

12. Киселева Е. А. Гендерный подход к мотивации персонала // Управление персоналом.– 2003.– № 6.– С. 21–22.
13. Самоукина Н. В. Мотивация персонала как проблема // Управление персоналом.– 2004.– № 7.– С. 62–66.
14. Михайлов Г. С. и др. О роли психической устойчивости в работе менеджера / Г. С. Михайлов, М. Ф. Секач, О. Д. Привалова // Журнал прикладной психологии.– 2003.– № 3.– С. 2.–7
15. Овербай С. Сотрудники во власти стресса // Директор информационной службы.– 2003.– № 6.– С. 48–55.
16. Секач М.Ф., Смилык И. М., Михайлов Г. С. Депрессии руководителей – проблема XXI века // Журнал прикладной психологии.– 2004.– № 3.– С. 7–13.
17. Вегерчук И. Э. Понимание как ключевой компонент в социально-перцептивной компетентности руководителя // Мир психологии.– 2001.– № 3.– С. 122–128.
18. Логинова А. С. Представление и знакомство в процессе делового общения // Секретарское дело.– 2004.– № 5.– С. 56– 58.
19. Никольский В. Не стоит кусать локти или заметки о пользе критики // Секретарь-референт.– 2004.– № 12.– С. 49–53.
20. Никольский В. Язык без слов или основы невербального общения // Секретарь-референт.– 2003.– № 9.– С. 58–62.; 2003.– № 10.– С. 61–65.
21. Резник С. Трудный диалог с начальником // Лидеры образования.– 2003.– № 8.– С. 37-40.
22. Панкова М. В. Искусство переговорного процесса // Бизнес-команда и ее лидер.– 2005.– № 1.– С. 49–76.
23. Сороченко В. Семь мифов об эффективных переговорах // Антикризисный менеджмент.– 2004.– № 7.– С. 42–46.
24. Бельдова М. В. Этикет переговоров // Секретарь-референт.– 2003.– № 8.– С. 49–53.
25. Шаманкова Т. Манипуляции на переговорах // Бизнес-леди.– 2003.– № 3.– С. 6–8.
26. Веселова Н. В. Конфликт неизбежен... // Секретарь-референт.– 2003.– № 3. – С. 59–62; 2003.– № 4.– С. 51–55.
27. Кнорринг В. И. Искусство управления конфликтами // Бизнес-команда и ее лидер.– 2003.– № 6.– С. 19–24.
28. Коноваленко М. Конфликт: победить или выиграть // Управление персоналом.– 2004.– № 4.– С. 67–70.
29. Косик В. О гибких технологиях разрешения управленческих конфликтов // Персонал.– 2003.– № 7.– С. 61–66.
30. Криворучко Е. Анализ конфликта в коллективе // Персонал.– 2003.– № 4.– С. 101–103.
31. Андреева Т. Преодоление сопротивления персонала при слияниях и поглощениях // Антикризисный менеджмент.– 2004.– № 4.– С. 10–15.
32. Кузьмина М. Ю. Социально-психологический тренинг как условие диагностики ролевого репертуара руководителей // Психология и соционика межличностных отношений.– 2003.– № 9.– С. 24–33.
33. Павлова Е. Н., Журавлев А. В. Обучающие ресурсы аттестации персонала // Журнал практического психолога.– 2005.– № 2.– С. 111–132.
34. Паринова А., Боровикова Н. Ассесмент-центр как способ формирования кадрового резерва // Управление персоналом.– 2004.– № 8.– С. 22–25.
35. Кузнецова Е. В. Значение цвета одежды в формировании имиджа деловой женщины // Прикладная психология.– 2001.– № 2.– С. 79–87.
36. Маценко В. Ф. Технология создания имиджа // Практична психологія та соціальна робота.– 1998.– № 5.– С. 38–41; 1998.– № 3.– С. 28–31; 1998.– № 4.– С. 37–42; 1998.– № 2.– С. 25–28; 1998.–№ 1.– С. 37–40.
37. Михайлов Г. С., Перельгина Е. Б., Секач М. Ф. Психологический механизм создания индивидуального имиджа // Журнал прикладной психологии. – 2002. – № 6.– С. 2–11.
38. Рогачева М. И. Имидж – составляющая успеха руководителя и организации // Управление персоналом.– 2004.– № 17.– С. 60–62.

39. Ротовский А. Персональный имидж руководителя в системе корпоративного имиджмейкинга // PR-менеджер.– 2003.– № 10.– С. 21–25.

Практично-творче завдання:

1. Погляди Н. Мак'явеллі на особистість державотворця (теоретичний аналіз, підбір діагностичних методик дослідження мак'явелістичних рис та авторитаризму особистості).
2. Керівник як об'єкт психологічного дослідження (теоретичний аналіз, підбір діагностичних методик дослідження особистісних якостей керівника, рекомендації щодо ортобіозу особистості керівника).
3. Психологічні особливості впливу керівника на підлеглих (теоретичний аналіз, підбір діагностичних методик дослідження авторитету керівника, рекомендації щодо його розвитку).
4. Гендерні особливості керівництва (теоретичний аналіз, підбір діагностичних методик дослідження гендерних особливостей стилю керівництва, розробка рекомендацій жінкам-керівникам).
5. Психологічні особливості реалізації функції мотивації (теоретичні відомості; підбір діагностичних методик; підбір практичних вправ, тренінгових методів, ділових ігор для навчання керівників).
6. Психологічні особливості реалізації функції прийняття управлінських рішень (теоретичні відомості; підбір діагностичних методик; підбір практичних вправ, тренінгових методів, ділових ігор для навчання керівників).
7. Стрес-фактори управлінської діяльності (теоретичний аналіз, підбір діагностичних методик дослідження стрес-факторів управлінської діяльності, розробка рекомендацій щодо їх запобігання та подолання в організації).
8. Проблема "синдрому емоційного вигорання" керівників(теоретичний аналіз, підбір діагностичних методик дослідження сформованості синдрому, розробка пам'ятки керівникові "Як подолати професійний стрес").
9. Особливості ділового (управлінського) спілкування (теоретичний аналіз, підбір діагностичних методик дослідження особливостей спілкування в організації, розробка рекомендацій щодо збільшення його ефективності).
10. Комунікативна компетентність керівника (теоретичний аналіз, підбір діагностичних методик дослідження комунікативного потенціалу керівника, розробка пам'ятки керівникові "Як зробити ефективним ваше спілкування")
11. Переговори в сфері управління (теоретичний аналіз, підбір діагностичних методик дослідження переговорів, розробка пам'ятки учасникам переговорного процесу "Як зробити ефективними ваші переговори").
12. Особливості управлінського конфлікту (теоретичний аналіз, підбір діагностичних методик дослідження конфліктів в управлінні, підбір та розробка завдань, вправ і рекомендацій для проведення тренінг-семінару з безконфліктної взаємодії).
13. Поведінка керівника в організаційному конфлікті (теоретичний аналіз, підбір діагностичних методик дослідження поведінки керівника в конфлікті, розробка психологічної програми підготовки керівників організацій до попередження конфліктів в організації).
14. Інноваційний потенціал особистості керівника (теоретичний аналіз, підбір діагностичних методик дослідження інноваційного потенціалу керівника, розробка рекомендацій щодо ефективного впровадження нововведень в організації).
15. Психологічні особливості прийняття управлінських рішень (теоретичний аналіз, підбір діагностичних методик дослідження прийняття рішень керівником, розробка рекомендацій щодо збільшення ефективності прийняття управлінських рішень).
16. Мотивація управлінської діяльності (теоретичний аналіз, підбір діагностичних методик дослідження мотивації керівника, програма розвитку мотивації).

17. Мотивація персоналу організації (теоретичний аналіз, підбір діагностичних методик дослідження мотивації персоналу, розробка ефективної системи матеріального і нематеріального стимулювання працівників).
18. Імідж керівника організації (теоретичний аналіз, підбір діагностичних методик вивчення іміджу керівника, розробка пам'ятки керівникові "Яким має бути ваш імідж").

9. МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ

1. Питання модульної контрольної роботи (змістовий модуль I)

1. Предмет і завдання психології управління.
2. Міждисциплінарні зв'язки психології управління.
3. Методи вивчення особистості в системі управління.
4. Методи впливу на особистість у системі управління.
5. Методи розв'язання управлінських завдань та прийняття управлінських рішень.
6. Ідеї психології управління в працях древніх філософів Конфуція, Мен-Цзи, Платона, Арістотеля.
7. Погляди Н.Макіавеллі на взаємовідносини держави і людини, феномен «макіавеллізму».
8. Психологічні проблеми державотворення в працях українських мислителів (В.Мономах, Д.Галицький, Ф.Прокопович, Г.Сковорода, М.Костомаров, Т.Шевченко, М.Драгоманов, М.Грушевський).
9. Теорія бюрократизації виробництва М.Вебера. Переваги та недоліки бюрократичного підходу з точки зору психології.
10. Психологічна характеристика «універсальних» засад школи адміністративного управління А.Файоля.
11. Принципи наукової організації праці Ф.Тейлора. Концепція «економічної людини» та поняття «людського фактора» з точки зору психології.
12. Школа «людських відносин» Е.Мейо та її роль у розвитку психології управління.
13. Психологічні аспекти основних принципів та адміністративних методів японського менеджменту.
14. Сучасний стан та перспективи розвитку психології управління в Україні.
15. Феномен влади з психологічної точки зору. «Поведінковий контур» влади.
16. Загальна класифікація джерел влади Дж.Френча і Б.Равена.
17. Різновиди легітимної влади: формальна (посадова) легітимність, легітимна влада взаємності, легітимна влада справедливості, легітимна влада відповідальності і залежності.
18. Позитивні та негативні форми експертної і референтної влади.
19. Психологічні особливості тактичних прийомів використання влади.
20. Значення експериментів С.Мілграма для пояснення деструктивного підкорення. Фактори, що впливають на деструктивне підкорення.
21. Психологічні підходи у дослідженні особистості та їх використання у психології управління.
22. Поняття керівництва та лідерства у психології управління. Теорії лідерства.
23. Спільні та відмінні риси керівництва і лідерства.
24. Структурний підхід у вивченні лідерства. Узагальнений психологічний портрет лідера-керівника. Невирішені проблеми та роль структурного підходу.
25. Поведінковий підхід у вивченні лідерства. Експерименти Курта Левіна. Поняття стилю керівництва.
26. Двофакторна модель лідерської поведінки. Управлінська решітка Блейка-Моутона.
27. Ситуаційний підхід у вивченні лідерства. РМ-теорія лідерства.
28. Ситуаційна модель лідерства Ф.Фідлера.
29. Ситуаційна теорія лідерства П.Херсі і К.Бланшара.
30. Структурні компоненти аналізу лідерства з точки зору нормативної моделі лідерства. Переваги та недоліки моделі.

31. Управлінські ролі керівника та психологічні типи керівників.
32. Влада і авторитет керівника. Псевдоавторитети, їх види та причини виникнення.
33. Регресивний розвиток керівника та причини неуспішного керівництва.
34. Гендерні відмінності в менеджменті.
35. Психологічні проблеми становлення жінки-керівника. Феномен “невидимої стелі”.
36. Стратегії підтримки жінок у сфері менеджменту і програми професійної підготовки.
37. Зміст та структура управлінського рішення. Внутрішні та зовнішні обставини прийняття рішень.
38. Моделі прийняття управлінського рішення. Класифікації управлінських рішень.
39. Об’єктивні та суб’єктивні фактори прийняття управлінських рішень.
40. Вимоги до прийняття управлінських рішень. Організаційні форми прийняття колегіальних рішень.

2. Питання модульної контрольної роботи (змістовий модуль II)

1. Мотиви і потреби працівників організації. Взаємозв’язок між потребами та їх сумарний ефект.
2. Змістовні теорії трудової мотивації. Відмінність теорії мотивації К.Альдерфера від класичної теорії потреб А.Маслоу.
3. Теорія Х-У Д.МакГрегора. Критика теорії.
4. Двофакторна теорія мотивації Ф.Херцберга. Відмінність теорії Ф.Херцберга від традиційного погляду на оцінку задоволеності роботою.
5. Процесуальні теорії трудової мотивації.
6. Теорія підкріплення мотиву. Ефективність різних схем підкріплення.
7. Теорія очікування. Аналіз понять: результат, валентність результату, очікування результату.
8. Цільова теорія мотивації. Практичні рекомендації щодо використання теорії при розробці програм мотивування працівників.
9. Програми і методи стимулювання діяльності працівників.
10. Стресогенні фактори управлінської діяльності.
11. Синдром «професійного вигорання» та його взаємозв’язок з професійним стресом.
12. Структура синдрому «професійного вигорання» та можливих його проявів у менеджерів та персоналу організації.
13. Профілактика і подолання синдрому «професійного вигорання» в організаціях.
14. Комунікативна функція спілкування у сфері управління: структура комунікативного акта, засоби управлінської комунікації.
15. Перцептивна та регулятивна функції спілкування в управлінні організацією.
16. Зовнішні та внутрішні організаційні комунікації, їх функції та види.
17. Основні види та причини виникнення комунікативних бар’єрів в організації.
18. Комунікативний потенціал особистості керівника.
19. Конфлікти в організації, їх типи та причини виникнення
20. Структура та динаміка конфліктів в організаціях.
21. Техніки і технології управління конфліктами.
22. Особистісні та групові особливості перебігу організаційного конфлікту.
23. Поняття інновації (нововведення), інноваційного менеджменту та інноваційної стратегії організації.
24. Зовнішні та внутрішні причини необхідності в організаційних нововведеннях.
25. Класифікації організаційних нововведень. Види та типи інновацій.
26. Інноваційний клімат організації та його оцінка.
27. Об’єктивні та суб’єктивні фактори успішного/неуспішного впровадження нововведень.
28. Етапи (фази) здійснення нововведень в управлінській діяльності.
29. Аналіз впровадження нововведень з точки зору моделі зміни поведінки людини в групі Курта Левіна. Процес ідентифікації та інтерналізації в організаційних нововведеннях.

30. Правила здійснення організаційних нововведень.
31. Психологічне пояснення виникнення опору нововведенням в управлінській діяльності.
32. Психологічні бар'єри при впровадженні іновацій.
33. Способи подолання опору нововведенням. Методи і засоби інноваційної діяльності.
34. Імідж керівника та його складові.
35. Імідж організації та чинники його формування.
36. Принципи створення та етапи формування іміджу керівника та організації. Формула впливу іміджу (AIDA).

9. Методи навчання.

- інформаційно-рецептивний;
- ілюстративний;
- репродуктивний;
- метод проблемного викладу;
- евристичний.

10. Форма підсумкового контролю успішності навчання: іспит.

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання. Усне опитування, контрольні роботи, самостійні роботи, виконання ІНДЗ, тестові завдання, іспит.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Курс “Психологія управління та тренінг в практичному менеджменті” охоплює такі види роботи: опрацювання лекційних матеріалів; підготовка до семінарських занять; виконання лабораторних робіт, завдань для самостійної роботи, індивідуальних завдань; написання модульних контрольних робіт та складання іспиту.

Поточний контроль (мах = 40 балів)											Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів	
Модуль 1						Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4				
Змістовний модуль 1						Змістовний модуль 2		Лаборат. практи.		ІНДЗ		МКР 1		МКР 2
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	1	2	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
10 балів						10 балів								

Переведення оцінки в шкалу ECTS та національну шкалу здійснюється за схемою:

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		

1 – 59	Фх	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)
--------	----	--------------	--

13. Методичне забезпечення

1. Малімон Л. Я. Психологія управління та тренінг в практичному менеджменті. Робоча навчальна програма. – СНУ ім. Лесі Українки, 2012. – 106 с.
2. Малімон Л. Я. Психологія управління та тренінг в практичному менеджменті. Методичні рекомендації до лабораторного практикуму. – СНУ ім. Лесі Українки, 2012. – 106 с.
3. Малімон Л. Я. Методичні рекомендації до індивідуальної та самостійної роботи студентів з курсу «Психологія управління та тренінг в практичному менеджменті». – Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2012. – 50 с.
4. Малімон Л. Я. Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять з курсу «Психологія управління та тренінг в практичному менеджменті». – Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2013. – 56 с.

14. Список джерел

1. Акулов В. Б. Теория организации : учебн. пособ. / В. Б. Акулов, М. Н. Рудаков. – Петрозаводск: ПетрГУ, 2002. – 431 с.
2. Алексеев А. Деловое администрирование на практике: Инструментарий руководителя / А. Алексеев, В. Пигалов. – М.: Технологическая школа бизнеса, 1994. – 144с.
3. Балабанова Л. В. Управління персоналом : навч. посіб. / Л. В. Балабанова, О. В. Сардак ; М-во освіти і науки України, Донец. держ. ун-т економіки і торгівлі ім. М. І. Туган-Барановського, Каф. маркетинг. менедж. – К. : Професіонал, 2006. – 510 с.
4. Бандурка А. М. Психология управления / А. М. Бандурка, С. П. Бочарова, Е. В. Землянская. - Харьков: Фортуна-пресс, 1998. - 464 с.
5. Белановский С. А. Метод фокус-групп / С. А. Белановский. - М.: Изд-во Магистр, 1998. - 272 с.
6. Бизюков П. В. Служба управления персоналом: функции, типология, модели / П. В. Бизюков // Социологические исследования. – 2007. – № 5. – С. 53–61.
7. Брустинов Д. М. Вплив корпоративної культури на діяльність менеджера / Д. М. Брустинов, Т. І. Калініченко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2008. – № 1. – С. 31–33.
8. Бурлачук Л. Ф. Словарь-справочник по психологической диагностике / Л. Ф. Бурлачук, М. С. Морозов. - К.: Наук, думка, 1989. - 200 с.
9. Виноградський М. Д. Управління персоналом : навч. посіб. для студ. ВНЗ / М. Д. Виноградський, А. М. Виноградська, О. М. Шканова ; М-во освіти і науки України. – 2-е вид. – К. : Центр учб. л-ри, 2009. – 502 с.
10. Винославська О. В. Людські стосунки: Навчальний посібник / О. В. Винославська, М. П. Малигіна. - К.: КВІЦ, 2001. - 2001. - 83 с.
11. Вишневська Н. М. Організаційні аспекти вдосконалення управління персоналом організації / Н. М. Вишневська // Вісник / [редкол.: В. В. Пастухова та ін.]. – К., 2011. – Вип. 3. – С. 14–17.
12. Власов П. К. Психология замысла организации / П. К. Власов. – Харьков : Гуманитарный центр, 2003. – 284 с.
13. Воронкова В. Г. Кадровий менеджмент : навч. посіб. / В. Г. Воронкова. – К. : Професіонал, 2004. – 192 с.
14. Воронкова В. Г. Управління людськими ресурсами: філософські засади : навч. посіб. / В. Г. Воронкова, А. Г. Беліченко, О. М. Попов ; [під ред. д.ф.н., проф. В. Г. Воронкової]. – К. : Професіонал, 2006. – 576 с.
15. Вудкок К. Раскрепощенный менеджер / К. Вудкок, Д. Френсис - М.: Дело, 1991. - 320с.

16. Гибсон Дж. Л. Организации: поведение, структура, процессы / Дж. Л. Гибсон, Д. М. Иванцевич, Д. Х. Доннелли. - 8-е изд. - М.: ИНФРА-М, 2000. - С. 238-275.
17. Горчакова В. Мифология женской карьеры / В. Горчакова // Управление персоналом. - 2003. - № 3. - С. 54-56.
18. Гривківська О. В. Проблеми мотивації праці управлінського персоналу / О. В. Гривківська, Ж. В. Соловійова // Актуальні проблеми економіки. - 2008. - № 9. - С. 86-91.
19. Гринберг Дж. Управление стрессом / Дж. Гринберг. - 7-е изд. - СПб: Питер, 2002. - 496 с.
20. Грицай С. В. Управлінський консалтинг як ефективна форма раціонального управління організацією / С. В. Грицай // Менеджмент за умов трансформаційних інновацій: виклики, реформи, досягнення : матеріали міжнар. наук. конф., 10-12 трав. 2007 р. - Суми, 2007. - Ч. 2. - С. 164-166.
21. Гришина Н. В. Психология конфликта / Н.В. Гришина. - СПб: Питер, 2000. - 464 с.
22. Дафт Р. Л. Менеджмент / Р.Л. Дафт : Пер. с англ. - СПб: Питер, 2000. - 832 с.
23. Джоуелл Л. Индустриально-организационная психология: Учебник для вузов / Л. Джоуелл. - СПб: Питер, 2001. - 720 с.
24. Доценко Е. Л. Психология манипулирования: Феномены, механизм и защита / Е.Л. Доценко. - М.: Изд-во "Черо", 1997. - 344 с.
25. Егоршин А. П. Мотивация трудовой деятельности : учеб. пособие для студентов вузов / А. П. Егоршин. - Нижний Новгород : НИМБ, 2003. - 320 с.
26. Егоршин А. П. Управление персоналом: Учебник для вузов / А.П. Егоршин. - 3-е изд. - Н.: Новгород: НИМБ, 2001. - 720 с.
27. Емельянов С. М. Практикум по конфликтологии / С.М. Емельянов. - СПб: Изд-во "Питер", 2000. - 238 с.
28. Занковский А. Н. Организационная психология: Учеб. пособие для вузов / А.Н. Занковский. - М.: Флинта: МПСИ, 2000. - 648 с.
29. Захарчин Г. М. Концептуальні підходи до формування мотиваційної політики персоналу в сучасних умовах / Г. М. Захарчин, Н. П. Любомудрова // Вісник національного університету "Львівська політехніка" / відп. ред. Й. М. Петрович. - Л., 2011. - № 698 : Проблеми економіки та управління. - С. 163-169.
30. Зимбардо Ф. Социальное влияние / Зимбардо Ф., Ляйппе М. - СПб: Питер, 2001. - 448с.
31. Ивахнов А. Прогностическая оценка мотивации при подборе сотрудников / А. Ивахнов // Менеджер по персоналу. - 2008. - № 12. - С. 30-34.
32. Исаев А. Методы оценки результатов работы и мотивация персонала / А. Исаев // Менеджмент и менеджер. - 2009. - № 4. - С. 57-62.
33. Кабаченко Т. С. Психологическое обеспечение оптимизации конфликтного взаимодействия // Психология в управлении человеческими ресурсами : учеб. пособие для студентов вузов / Т. С. Кабаченко. - СПб. [и др.], 2003. - С. 252-267.
34. Казмиренко В. П. Социальная психология организаций / В.П. Казмиренко. - К.: МЗУУП, 1993.-384с.
35. Капитанчук Ю. Б. Помощь руководителю в принятии решений: методика баласных листов // Журнал практического психолога: тематический выпуск: Организационная психология й организационное консультирование. - 2000. - № 5-6. - С. 135-137.
36. Карамушка Л. М. Дослідження особливостей психологічної готовності менеджерів освіти до взаємодії з персоналом в умовах конфлікту / Л. М. Карамушка, Т. М. Дзюба // Практична психологія та соціальна робота. - 2011. - № 9. - С. 20-28.
37. Карамушка Л. М. Психологія управління закладами середньої освіти: Монографія. - К.: Ніка-центр, 2000. - 332 с.
38. Карамушка Л. М. Психологія управління: Навч. посібник. - К.: Міленіум, 2003. - 344 с.
39. Карамушка Л. М. Використання методу фокус-групи для дослідження конкурентоздатності особистості працівників освітніх організації / Л. М. Карамушка, О. А. Філь / Актуальні проблеми психології. Том. 1.: Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія. - К.: Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України, 2002, частина 5. - С. 225-230.

40. Карамушка Л. М. Психологічні особливості прийняття управлінських рішень українськими менеджерами: результати крос-культурних досліджень / Карамушка Л. М., Чебатарьова О. А. - К.: Проблеми загальної та педагогічної психології. - 2001 - Т. 4. - Ч. 1. - С. 90-95.
41. Колесникова Т. Мотивированный персонал – ключ к успеху бизнеса / Т. Колесникова // Менеджер по персоналу. – 2011. – № 4. – С. 24–30.
42. Коломінський Н. Л. Психологія менеджменту в освіті (соціально-психологічний аспект): Монографія. - К.: МАУП, 2000. - 286 с.
43. Коломінський Н. Л. Психологія педагогічного менеджменту: Навч. посібник. - К.: МАУП, 1996. - 176 с.
44. Колот А. М. Атестація керівників і спеціалістів як метод їхньої оцінки // Мотивація персоналу : підручник / А. М. Колот ; М-во освіти і науки України. – К., 2005. – С. 323–327.
45. Король О. Ф. Ефективність управлінської взаємодії в умовах організаційної діяльності / О. Ф. Король // Актуальні проблеми психології; зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. – К. : А.С.К., 2010. – Т. 1. – Ч. 29. – С. 36–41.
46. Кристофер Є. Ю. Тренінг лідерства / Є. Ю. Кристофер, Л. Смит - СПб: Питер, 2001. - 320 с.
47. Крушельницька О. В. Мотивація та стимулювання персоналу організації // Управління персоналом : навч. посіб. / О. В. Крушельницька, Д. П. Мельничук ; М-во освіти і науки України. – Вид. 2-е, переробл. й допов. – К., 2005. – С. 282–302.
48. Кузьмін Й. Психотехнологии й зффективный менеджмент / Й. Кузьмін. - М.: Технологическая школа бизнеса, 1994. - 192 с.
49. Кулініч І. О. Психологічні чинники оцінювання управлінських рішень // Психологія управління : навч. посіб. / І. О. Кулініч ; М-во освіти і науки України. – К., 2008. – С. 108–129.
50. Лемберт Т. Ключові проблеми керівника. 50 перевірених способів вирішення проблем: Пер. з англ. - К.: Наукова думка, 2001. - 303 с.
51. Ложкин Г. В. Практическая психология конфликта / Ложкин Г. В., Повякель Н. Й. . - К.: МАУП, 2000. - 256 с.
52. Мескон М. Х. Основы менеджмента / М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури : Пер. с англ.-М.: Дело, 1992.-702с.
53. Москвичов С. Г. Мотивация: деятельность и управление / С.Г. Москвичев. - Киев-Сан-Франциско, 2003. - 492 с.
54. Ньюстром Дж., Девис К. Организационное поведение. - СПб: Питер, 2000.- С. 366-388.
55. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: Навчальний посібник / Л.Е. Орбан-Лембрик. - Івано-Франківськ: "Плай", 2001. - 695 с.
56. Основи психолого-управлінського консультування: Навч. посіб / За наук. ред. Л. М. Карамушки. - К.: МАУП, 2002. - 136 с.
57. О'Шонесси Дж. Теории мотивации в исследованйй организации// Организационная психология: Хрестоматия /Сост. й общая редакция Л. В. Винокурова, Й. М. Скрипюка. - СПб: Питер, 2000. - С. 214-233.
58. Павлик Н. В. Психокорекційні заходи надання психологічної допомоги особистості, що перебувала в екстремальних умовах професійної діяльності / Н. В. Павлик // Вісник національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Філософія. Психологія. Педагогіка : [зб. наук. пр.] / М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т України "Київський політехнічний інститут" ; [редкол.: Б. В. Новіков та ін.]. – К., 2008. – № 3. – С. 143–147.
59. Паркер Г. Формирование команды: Сборник упражнений для тренеров / Паркер Г., Кропп Р.. - СПб: Питер, 2002. - 160 с.
60. Пірен М. І. Конфлікти і управлінські ролі: соціально-психологічний аналіз / М.І. Пірен.- К. Вид-во УАДУ, 2000. - 200 с.

61. Почебут Л. Г. Организационная социальная психология: Учебное пособие / Л. Г. Почебут, В. А. Чикер. - СПб: Изд-во "Речь", 2000. - 298 с.
62. Практикум по психологии менеджмента и профессиональной деятельности /Под ред Г. С. Никифорова, М. А. Дмитриевой, В. М. Снеткова. -СПб: Речь, 2001.-448с.
63. Практикум по социально-психологическому тренингу. - 3-е изд., испр. и доп. / Под ред. Б. Д. Парыгина. - СПб: Изд-во В. А. Михайлова, 2000. -352с.
64. Практическая психодиагностика: методики и тесты: Учебное пособие / Ред.-сост. Д. Я. Райгородский. - Самара: Издательский дом "БАХРАХ", 1998.-672с.
65. Психогимнастика в тренинге / Под ред. Н. Ю. Хрящевой. - СПб: "Ювента", Й. Т., 1999. - 256 с.
66. Психология работы с персоналом в трудах отечественных специалистов: Хрестоматия / Сост й общ. ред. Л. В. Винокурова. - СПб: Питер, 2001. - 512с.
67. Пугачев В. П. Тесты, деловые игры, тренинги в управлении персоналом: Учебник для студентов вузов / В.П. Пугачев. - М.: Аспект Пресе, 2001. -285с.
68. Рабочая книга практического психолога: Пособие для специалистов, работающих с персоналом / Под ред А. А. Бодалева, А. А. Деркача, Д. Л. Лаптева. - М.: Изд-во Института психотерапии, 2001. - 640 с.
69. Розанова В. А. Психология управления : учеб. пособие / В. А. Розанова. - 4-е изд., перераб. и доп. - М. : Журн. "Управление персоналом", 2003. - 416 с.
70. Свенцицкий А. Л. Социальная психология управления / А.Л. Свенцицкий. - Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1986. - 176 с.
71. Советы психолога менеджеру: Учебное пособие / Под ред. М. К. Тутушкиной. - СПб ГАСУ. СПб, 1994. - 195 с.
72. Софіна Л. Робота з почуттям провини: теорія і практика / Л. Софіна // PR - менеджер. – 2007. – № 10. – С. 24–33.
73. Теория и практика управления персоналом : учеб -метод. пособие / авт -сост. Г. В. Щёкин ; Межрегион. акад. упр. персоналом. – 2-е изд., стер. – К. : МАУП, 2003. – 280 с.
74. Фишер Р., Юри У. Путь к согласию, или переговоры без поражения / Р. Фишер, У. Юри: Пер. с англ. - М.: Наука, 1992. - 158 с.
75. Харский К. Ценностное управление для бизнеса / К. Харский. – Санкт-Петербург : Политек-Сервис. – 2010. – 289 с.
76. Хміль Ф. І. Основи управлінського консультування : навч. посіб. [для студ. ВНЗ] / Ф. І. Хміль ; М-во освіти і науки України. – К. : Академвидав, 2008. – 240 с.
77. Худяков Ю. А. Новые модели управления персоналом / Ю. А. Худяков, О. И. Аюрзанаев, О. В. Серебренникова // Менеджмент и кадры: психология управления, соционика и социология. – 2006. – № 1. – С. 5–17.
78. Чалдини Р. Психология влияния / Р. Чалдини: Пер. с англ. - СПб: Питер, 2000. - 272с.
79. Чернов Ю. В. Управленческое консультирование : учеб. пособие / Ю. В. Чернов, С. В. Фомишин, А. И. Тищенко ; М-во образования и науки Украины. – К. : Кондор, 2009. – 272 с.
80. Чикер В. А. Психологическая диагностика организации и персонала. - СПб: Речь, 2003.- 176с.
81. Швалб Ю. М. Практична психологія в економіці та бізнесі / Ю. М. Швалб, О. В. Данчева. - К.: Лібра, 1998.-270с.
82. Шредер Г. А. Руководить сообразно ситуации: Пер. с нем. - М.: АО "Интерэксперт", 1994. - 160 с.
83. Шубенкова Е. Управление персоналом: требования систем менеджмента качества / Е. Шубенкова // Управление персоналом. – 2004. – № 11/12. – С. 35–39.
84. Яшкина Н. В. Совершенствование методов проведения бесед – основа разрешения конфликтных ситуаций / Н. В. Яшкина // Менеджмент и кадры: психология управления, соционика и социология. – 2009. – № 8. – С. 7–15.